

Det går inte v

Vandrade genast hemåt igen – 100 mil

Vargtiken som flyttades från renbeteslandet till Kilsbergen tycks veta precis vad hon gör och vad hon vill.

En av regeringens planer för att återupp-erätta genetiken i vargpopulationen var att redan invandrade finska vargar som befann sig i de norra delarna av landet, skulle hjälpas igenom renbeteslandet. Vill man vara riktigt kritisk kan man väl säga att så här långt har det blivit en tummetott av dessa planer, i form av en invandrad och flyttad finskrysk varghona, som när detta skrivs ser ut att trampa in ett revir i norra Dalarna från Trängslettdammen och upp mot Idre utefter gränsen mot Härjedalen.

Utän att överdriva kan man väl säga att hon inte har valt det bästa området för sin blivande familj och kommande genetiska bidrag till den skandinaviska vargpopulationen. Hennes revir sammanfaller helt eller delvis med Idres och Ruvhtens renskötselområden.

Men hon har inte bara valt fel område finskryskan, hon har gjort allt fel i våra ögon sedan hon i slutet av mars fångades in på Täsåsens samebys vinterbete och kördes ner till Kilsbergen och släpptes ut. Tanken var att hon skulle stanna där, det var ju ett gammalt fint revir, ledigt att ta över.

Istället tog hon sikte norrut. Och under några dagar korsade hon Värmland lite på tvärs och hamnade i Norge nordväst om Torsby. Genom sin GPS-sändare talade hon klarspråk till oss: "Jag tänker inte stanna i några kilsberg, har ingen aning om var jag är, jag försöker ta mig tillbaka dit jag vet att jag var innan jag somnade".

Efter en liten krok ner till Oslo gick hon sedan i princip spikrakt upp till Femundsenden där hon valde fel sida om det nu var till Härjedalen hon hade tänkt sig. Och det var det, en bit upp utefter sjön Istren vände hon rakt söderut och var tillbaka vid Femundsenden. Därifrån gick hon rakt österut in i Dalarna och vidare in i Härjedalen ungefär där hon var då hon sövdes och påbörjade den långa bilresan ner till Kilsbergen.

Efter besöket i Härjedalen var det som hon nu var nöjd. Hon gick tillbaka västerut och stannade till runt Idre. Naturvårdsverket förberedde en ny flytt om hon skulle gå upp på Långfjället som är Idresamernas kalvnings-

fjäll. Men som om hon visste drog hon sig istället söderut ner mot Trängslettdammen. Och sedan dess har hon rört sig lite upp och ner mellan dammen och Idre. Så som tikar gör när de trampar in sitt revir för livet.

Men frågan är om området erbjuder ett liv för en vargfamilj. Renskötseln kommer aldrig att acceptera en vargfamilj på sina marker.

Men hon har valt. Och denna varg vet precis vad hon gör. En enda gång under alla de mil hon tillryggalade under sina långa vandring tillbaka till Härjedalen exponerade hon sig för en människa. Det var utefter sjön Öyeren i Norge. Hennes galopp över de gulbruna stubbåkrarna finns dokumenterad på bild.

I Värmland visste hon precis var de fyra vargrevir hon passerade genom slutade och började. Snabb förflyttning genom reviren nattetid och daglega i glappet mellan dem.

Flytta henne en gång till är väl enda alternativet. Eller också är hon så smart att hon förstår att det var Täsåsens renar som fick henne att somna och förflyttas till en plats som betydde en vandring tillbaka på över 100 mil.

UNGEFÄR SAMTIDIGT SOM vår finskryska vargtik gick in i Norge infångades en andra varg som skulle tillföra den skandinaviska vargpopulationen viktiga gener. Det var en ung hanvarg, en avkomma till östhanen i Galvenreviret norr om Bollnäs. Han upptäcktes söder om Gällivare i samband med att han hade blivit jagad med skoter i över två mil.

Strax efter denna händelse började han jaga skogssamebyns renar. Skyddsjaktsansökan låg redan inne då varghanen sövdes och flögs ned till Borlänge och transport till söder om Garpenberg.

Han gick spikrakt tillbaka upp till skogsamerna och deras renar och blev dödad i skydds jakt från en helikopter andra dagen han var "hemma" igen.

1984 FLYTTADES OCKSÅ en varg i Sverige, den så kallade Skånevargen som kördes tillbaka upp till Leksandskogarna. Spikrakt tillbaka ner till Skåne, om den inte passerat onödigt nära ett kreaturshägn utanför Halmstad, där den sköts.

Flytta vargar kanske inte är så genomtänkt när allt kommer omkring. Själva vill de uppenbarligen inte flyttas.

JAN BERGSTAM

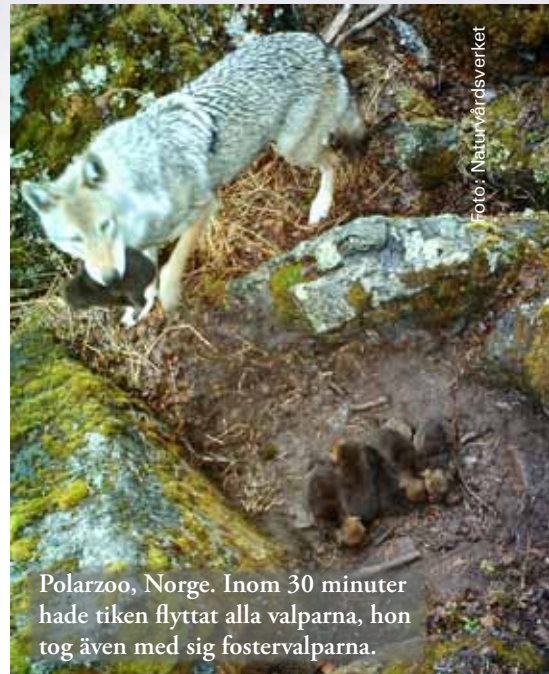

Foto: Naturvårdsverket

Polarzoo, Norge. Inom 30 minuter hade tiken flyttat alla valparna, hon tog även med sig fostervalparna.

Experiment pågår att flytta valpar

Kanske blir valpar från djurparker genetisk räddning för den skandinaviska vargpopulationen.

Svenska Djurparksföreningen genomförde i slutet av maj flyttningar av valpar mellan olika kullar i djurparker, som en förberedelse för eventuell utsättning av djurparksvalpar i vilda vargars lyor under 2012.

Den första flytten gick från Nordens Ark till Orsa Björnpark. En hane och en tik, fem dygn gamla, flyttades med bil i en liten transportbox med filter och värmeflaskor. Tiken i Orsa bytte inte lya när de nya valparna hade satts in, utan lät alla stanna kvar i lyan som hon hade grävt några dagar innan hon födde sina valpar.

Valpar flyttades också mellan tre norska djurparker. I Järvzoo flyttades valpar mellan två flockar. Här var det en veckas åldersskillnad mellan valparna så fostervalparna var betydligt mindre än sina styvsyskon. Tiken flyttade alla valpar till en annan lya, även fostervalparna.

Djurparksföreningen och Jordsbruksverket svarar tillsammans för valpflyttprojektet, som ingår i regeringsuppdraget om genetisk förstärkning av vargstammen.

TATJANA KONTIO

ägen med vargflyttarna

Planer på genetisk förstärkning knappt genomförbara

Det blir ingen utsättning av djurparksvalpar i svenska varglyor i år. Det blir inga finska vargvalpar heller, och att få vuxna finska vargar till Sverige är också förknippat med svårbemästrade problem.

Det stod klart redan i april, när frågorna kring den genetiska förstärkningen av vargstammen diskuterades vid årets vargsymposium i Vålådalen.

– Den viktigaste möjligheten för genetisk förstärkning är naturlig immigration, sade Helene Lindahl Vik från Naturvårdsverket, handläggare av genetisk förstärkning av vargstammen. Hon kunde stryka under den slutsatsen genom att berätta om den flyttning av en rysk/finsk invandrarvarg från Lappland till Närke som genomfördes veckan före symposiet. Läs hur det sedan har gått för vargen i artikeln intill.

Helene Lindahl Vik redogjorde för de regeringsuppdrag som verket fått för att verkställa den del av vargpolitiken som handlar om att bryta inaveln i den svenska vargstammen.

REGERINGEN PEKADE PÅ fem specifika uppgifter som verket skulle arbeta vidare med:

- stödja migration av vargar genom renskötselområdet.
- utsättning av djurparksvalpar, där regeringen uttryckligen begärde att det skulle genomföras redan i år.

- utredning av möjligheterna att sätta ut vilda vargvalpar från Finland.

- hitta lämpliga lyor för utsättning av valpar.
- förbereda fångst av vilda vargar i Finland.

Flera av dessa spår visade sig alltså vara återvändsgränder redan några månader efter att verket fått regeringsuppdraget.

De svenska djurparkerna ville inte släppa till några vargar utan att först prova om det fungerar att placera främmande valpar i en befintlig kull. Ett försök pågår nu att testa om metoden fungerar genom att byta ut valpar mellan djurparksullar. Om det går bra kan det bli aktuellt att genomföra utsättning av valpar i det fria nästa sommar. Läs mer om försöket här intill.

Några vilda finska valpar blir det däremot inte. Den finska vargstammen har minskat kraftigt de senaste åren, och Finlands besked till Sverige är enkelt uttryckt att de behöver sina valpar själva.

Inte heller när det gäller att hitta lämpliga lyor för utsättning av valpar hade Helene Lindahl Vik några framsteg att rapportera.

– Det förutsätter sändarförsedda tikar, och det finns ytterst få sådana. Vi har inte heller kunnat förvaltningmärka några tikar i år.

Återstår möjligheten att flytta in vildfångade finska vargar. På den punkten har finska myndigheter varit mer tillmötesgående. Sverige får gärna ta hand om vargar som kommer in i renskötselområdet, eftersom de annars skulle skjutas. Den svenska idén att hålla eventuellt infångade vargar i karantän i Finland, för att försäkra sig om

att de inte sprider rabies eller bandmask till Sverige, vann däremot inget gehör. Finlands erbjudande gäller bara om vargarna avhämtas omgående.

– Vi har inte klarat av att lösa det, sade Helene Lindahl Vik, så det alternativet är inte aktuellt i nuläget.

– Karantänen är ett problem, sade Olof Liberg. Många avråder från att sätta vuxna vilda vargar i karantänhågn i flera månader, men det finns nordamerikanska experter som hävdar att det går utmärkt.

Olof Liberg redovisade erfarenheter från utsättning av valpar i USA. Inom det så kallade Red Wolf-projektet har man satt ut 28 valpar i vilda lyor. De var 1 - 3 veckor gamla när de placerades ut, och samtliga adopterades av sina vilda fosterföräldrar och ingen blev utkastad eller ihjälbiten. Dokumentationen av vad som hände på lite längre sikt är dock dålig.

Djurparksvargar i Sverige föder vanligen sina valpar ett par veckor senare än vilda vargar. Då ålderskillnaden mellan utsatta valpar och deras vilda kullsyskon inte bör vara större än en vecka, kan detta vara ett problem.

Olof Liberg resonerade också kring hur stor andel av de vargar som kan komma att sättas ut som kommer att reproducera sig och därmed faktiskt bidra till den önskade genetiska förstärkningen. Av de vargar som satts ut i Idaho gick 69 procent in i avel. I Skandinavien har 16 av 37 naturligt utvandrade vargar bildat par och 13 av dem har fått minst en kull. Det handlar alltså om närmare 40 procent, och i de flesta fall reproducerar de sig inom ett eller två år.

Bland valpar överlever omkring hälften till ett års ålder, och omkring hälften av överlevarna reproducerar sig. Var fjärde valp får alltså möjlighet att föra sina gener vidare till nästa generation.

DET SER ALLTSÅ inte helt nattsvart ut, men det har inte heller gått så lätt och fort som regeringen har ställt i utsikt. I sina försök att försvara den svenska vargpolitiken inför EU-kommissionen har regeringen dragit ganska stora växlar på kommande utsättningar och bedömt att de första skulle genomföras redan i år. Det facit Helene Lindahl Vik presenterade vid Vargsymposiet blev ännu en uppvisning i hur framforcerad och illa underbyggd vargpolitiken är.

ROGER OLSSON

Den finskryska vargtiken släpps ut vid Kilsbergen sydväst om Nora då hon flyttades i mars från Härjedalen. Samma varg ses på bilden överst på siduppslaget.